

Unia Europejska powstała na zgłiszczach II wojny światowej i jednym z jej podstawowych zadań było przeciwdziałanie wybuchowi kolejnego konfliktu zbrojnego w Europie. Mało kto jednak pamięta, że twórczy-założyciele pierwszych wspólnot europejskich byli ludźmi dla których szczytne idee, humanizm i wartości chrześcijańskie były najważniejszym punktem odniesienia – a wobec dwóch z nich, Roberta Schumana i Alcide de Gasperiego, toczą się obecnie procesy beatyfikacyjne. Monografia przedstawia biografie i doktryny integracyjne Ojców Europy oraz innych ważnych postaci w projekcie zjednoczeniowym, przedstawia myśl integracyjną w nauczaniu papieża Jana Pawła II oraz nakreśla współczesne kierunki integracji.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	7
1. Istota jednoczenia, pojęcie procesów integracyjnych i ich pogłębianie w kierunku <i>smart specialisation</i>	9
Uwagi wstępne	9
1.1. Istota procesów integracyjnych w Europie i pojęcie integracji	10
1.2. Przesłanki i motywy integracji europejskiej oraz bezpośrednie zagrożenia dla Unii Europejskiej i pokoju w Europie.....	12
1.3. Pogłębianie i rozszerzanie integracji jako kluczowe aspekty dynamiki integracji europejskiej	16
1.4. <i>Smart specialisation</i> jako nowa idea rozwoju regionalnego	21
Uwagi końcowe.....	25
2. Wielcy liderzy – wielkie nazwiska – wielkie marki.....	28
Uwagi wstępne	28
2.1. Wielowymiarowość procesu integracji europejskiej	29
2.2. Zróżnicowanie tożsamości i doktryn integracyjnych autorów zjednoczenia Europy – indywidualnych postaci wspólnie tworzących projekt europejski	40
2.3. Kształtowanie tożsamości Unii Europejskiej w wypowiedziach ojców zjednoczenia Europy	53
2.4. Rola liderów w kreowaniu zmian historycznych.....	57
2.5. Ojcowie zjednoczenia Europy jako marki postaci historycznych	65
2.6. Marki ojców zjednoczenia Europy w systemie brandingu Unii Europejskiej.....	74
2.7. Wyzwania dla spójności Unii Europejskiej po sześćdziesięciu pięciu latach od rozpoczęcia przez ojców zjednoczenia Europy projektu integracji.....	75
Uwagi końcowe.....	84
3. Ojcowie Europy – idea jednoczenia w myśli i twórczości Roberta Schumana i Jeana Monneta.....	86
Uwagi wstępne	86
3.1. Nota biograficzna Roberta Schumana	86
3.2. Doktryna integracyjna Roberta Schumana	91
3.3. Nota biograficzna Jeana Monneta	97
3.4. Doktryna integracyjna Jeana Monneta	101
Uwagi końcowe.....	105
4. Ojcowie Europy – idea jednoczenia w myśli i twórczości Konrada Adenauera i Alcide de Gasperiego	106
Uwagi wstępne	106
4.1. Nota biograficzna Konrada Adenauera	106
4.2. Doktryna integracyjna Konrada Adenauera	108
4.3. Nota biograficzna Alcide de Gasperiego.....	115

4.4. Doktryna integracyjna Alcide de Gasperiego.....	117
Uwagi końcowe.....	124
5. Mniej znane, ale nie mniej ważne postaci w projekcie zjednoczenia	
Europę i ich doktryny integracyjne	125
Uwagi wstępne	125
5.1. Joseph Bech (1887-1975).....	125
5.2. Johan W. Beyen (1897-1976).....	127
5.3. Walter Hallstein (1901-1982).....	128
5.4. Sicco Mansholt (1908-1995).....	129
5.5. Paul-Henri Spaak (1899-1972).....	131
5.6. Altiero Spinelli (1907-1986).....	132
5.7. Winston Churchill (1874-1965).....	134
Uwagi końcowe.....	135
6. Chrześcijańskie korzenie Europy dziś – papież Jan Paweł II o integracji...	136
Uwagi wstępne	136
6.1. Stolica Piotrowa o integracji europejskiej – poprzednicy	
Świętego Jana Pawła II.....	136
6.2. Zamiast typowej biografii o Świętym Janie Pawle II.....	139
6.3. „Doktryna integracyjna” Świętego Jana Pawła II – czyli włączenie się	
w europejskość	141
6.3.1. Wspólne korzenie i historia w służbie zjednoczenia	142
6.3.2. Europa Ducha (wspólne wartości) w służbie zjednoczenia.....	144
6.3.3. Ekumenizm w służbie zjednoczenia.....	147
6.4. Aktywność polityczno-dyplomatyczna dla dobra świata i Europy	150
Uwagi końcowe.....	152
Podsumowanie	154
Bibliografia.....	156
Spis rysunków	163
Spis tabel	164
Załączniki.....	165
Summary	167
Charakterystyka zawodowa autorów.....	169

Wprowadzenie

„Aby drogę mierzyć przyszlą, trzeba pomnieć skąd się wyszlo” – tymi słowami Cyprian Kamil Norwid chciał uświadomić nam wielkie znaczenie przeszłości, którą traktować należy jako drogowskaz do budowania dobrej i bezpiecznej przyszłości.

Zgodnie z tym mottem, by zrozumieć integrację europejską, jej cele, sens istnienia, a także konieczność jej kontynuacji i pogłębiania, należy powrócić do źródeł Wspólnot Europejskich. Zaś tymi źródłami są doktryny Ojców Europy oraz pozostałych „konstruktorów” i realizatorów europejskiego procesu integracji, ludzi, których wyobraźnia intelektualna wykraczała ponad wąskie widzenie interesów narodowych.

Mimo upływu lat i przeobrażeń gospodarczo-politycznych w Europie, dorobek integracyjny ojców zintegrowanej Europy nie stracił na wartości. Ich przekonania i idee, składające się na doktryny integracyjne, są ponadczasowe i stanowią swoisty „spadek” europejskiego społeczeństwa po Ojcach Europy. I tak, jak każdy dobry ojciec, również twórcy Wspólnot Europejskich nie chcieliby byśmy ten „spadek” roztrwonili. Dlatego też, aby cieszyć się sukcesami integracji i wspólnie zwalczać jej problemy, należy pielęgnować pamięć o głównym przesłaniu Ojców Europy, a mianowicie o konieczności utrzymania pokoju, bezpieczeństwa i stabilizacji w Europie.

W tym celu przygotowaliśmy poniższą monografię poświęconą Ojcom Europy, aczkolwiek towarzyszą jej też inne wątki ściśle związane z doktrynami integracyjnymi autorów europejskiego zjednoczenia.

Monografia składa się z sześciu rozdziałów.

Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający w istotę i filozofię procesów integracyjnych. Skupia się na procesach zdążających obecnie w kierunku inteligentnej specjalizacji (*smart specialisation*). Dokonano w nim również szerokiej analizy bieżących zagrożeń dalszych procesów integracyjnych i samej Unii Europejskiej.

W rozdziale drugim zaprezentowano postaci istotne z punktu widzenia procesów integracyjnych w kontekście ich znaczenia i roli w budowaniu tożsamości oraz miejsca w kształtowaniu wizerunku Unii Europejskiej w ramach kompleksowego systemu brandingu.

Kolejne dwa rozdziały poświęcone zostały najważniejszym budowniczym zjednoczonej Europy, którzy zyskali miano Ojców Europy, czyli Robertowi Schumanowi, Konradowi Adenauerowi, Jeanowi Monnetowi i Alcide de Gasperiemu. Każdy z tych rozdziałów ma podobną konstrukcję, uwzględniającą noty biograficzne oraz podstawowe założenia ich doktryn integracyjnych, ukrytych w szerszym kontekście doktryn politycznych. Wyżej wymienieni to przede wszystkim zasłuźeni politycy swoich krajów pochodzenia, ale i Europy zarazem.

Rozdział piąty jest kontynuacją i uzupełnieniem dwóch poprzednich o postaci nieco mniej znane, ale równie istotne z punktu widzenia procesu integracyjnego. Wnieśli oni swój osobisty wkład w sposób jednoczenia Europy, bez ich udziału projekt ten nie nabrałby tak konstruktywnego kształtu.

Rozdział szósty, kończący monografię, jest również cennym uzupełnieniem doktryn Ojców Europy. Podjęto w nim próbę ukazania dorobku integracyjnego Świętego Jana Pawła II i włączenia go w poczet ojców zjednoczenia Europy. Owo włączenie jest tym bardziej uzasadnione, gdyż był to papież najbardziej proeuropejski, któremu przypadła historyczna rola przyłączenia krajów Europy Środkowo-Wschodniej, jako drugiego płuca, do dziejów Starego Kontynentu. Jego dorobek integracyjny jest obiektywnie uznany i szanowany w wymiarze nie tylko europejskim, ale i światowym.

W pracy wykorzystano dostępną literaturę, materiały źródłowe, teksty przemówień, materiały archiwalne, dostępne między innymi za pośrednictwem źródeł elektronicznych.

Autorzy zdają sobie sprawę z pewnych braków i niedociągnięć, gdyż jest to pierwsze tak szerokie i wielowątkowe ujęcie, obejmujące rozwój procesu integracyjnego w koncepcji *smart specialisation*, marketingowe ujęcie roli ojców zjednoczenia w kształtowaniu tożsamości i ich miejsca w systemie branding Unii Europejskiej oraz włączenie Św. Jana Pawła II w poczet ojców zjednoczenia Europy.

Autorzy dziękują tym wszystkim, z którymi mieli możliwość przedyskutowania omawianej problematyki i którzy byli pierwszymi niepisanymi recenzentami tego opracowania, a szczególnie Pani dr Teresie Kostrzewie-Zielińskiej za jej cenne i niejednokrotnie krytyczne uwagi.